

Brüsszel, 2020.9.30.
SWD(2020) 305 final

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

2020. évi jogállamisági jelentés Országfejezet – A jogállamiság helyzete Észtországban

amely a következő dokumentumot kíséri

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

2020. évi jogállamisági jelentés A jogállamiság helyzete az Európai Unióban

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

ÖSSZEFOGLALÓ

Az észt igazságszolgáltatási rendszert a legfejlettebb információs és kommunikációs technológiák bírósági alkalmazása jellemzi. Nagy fokú hozzáférést és rugalmasságot biztosítanak a bíróságok igénybe vevők számára, és jelentős mértékben e technológiáknak köszönhető, hogy a Covid19-világjárvány alatt a bíróságok viszonylag kevés fennakadással működtek. A Legfelsőbb Bíróság és a bírósági öngazgatási szervek részt vesznek az igazságszolgáltatási rendszer igazgatásának főbb kérdéseiben, különösen az emberi és pénzügyi erőforrások elosztása, valamint a kinevezések és a bírói életpályát érintő egyéb kérdések kapcsán.

Észtország nagyrészt kiépítette a korrupció elleni küzdelem jogszabályi és intézményes keretét. Hatékony hálózatot hozott létre a korrupcióellenes politika megvalósításának irányítására. Előkészületben van egy új korrupcióellenes stratégia. Valamennyi minisztérium felkészült a korrupció megelőzésére irányuló koordinációra és biztosítja a nemzeti korrupcióellenes stratégiában megfogalmazott tevékenységek végrehajtását az adott ágazatban. A korrupciós bűncselekmények kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása hatékonyan működik, és az ügyészség szerint a költségvetési források kielégítőnek tekinthetők. Az ún. forgóajtó-jelenség szabályozására rendelkezéseket vezettek be. A lobbizási tevékenységet törvény nem szabályozza, azonban előkészületben van egy rendelettervezet. Továbbra sincs átfogó kerete a visszaélést bejelentő személyek védelmének. Az összeférhetlenség megelőzésének támogatásához Észtország jelentős forrásokat fordít a távoktatásra minden közalkalmazott részére.

Észtország médiapluralizmusra vonatkozó jogi kerete alkotmányos biztosítékokra és ágazati jogszabályokra épül. A médiaszabályozó hatóság (a Fogyasztóvédelmi és Technikai Szabályozó Hatóság, TTJA) a Gazdasági Minisztérium igazgatása alatt működik. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelvet átültető törvény erősíteni fogja a testület függetlenségét. A média tulajdonviszonyainak átláthatósága nem biztosított teljes mértékben külön jogi rendelkezések elfogadásáig. A vállalkozásokra vonatkozó általános információk azonban elektronikusan elérhetőek, és a cégnyilvántartási adatokhoz díjmentes a hozzáférés. Az újságírók védelmét szolgáló keret átfogónak tekinthető, és több jogszabály is tartalmaz az újságírók védelmét szolgáló biztosítékokat.

Észtországban a fékek és ellensúlyok rendszere fejlett, a jogszabályok elfogadásának folyamata inkluzív, s ez jelenleg további fejlesztés alatt áll. A Legfelsőbb Bíróság alkotmányossági felülvizsgálati tanácsa előzetes és utólagos alkotmányossági ellenőrzést is végez, többek között közvetlen alkotmányossági panaszmechanizmus útján. A fékek és ellensúlyok rendszerében komoly szerepet tölt be az igazságügyi biztos; „A” státuszú akkreditációja az ENSZ-alapelveknek megfelelően folyamatban van (a Covid19-világjárvány miatt késik).

I. IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI RENDSZER

Észtország bírósági rendszere háromszintű: a négy megyei bíróság (amely minden polgári, büntető és szabálysértési ügyet tárgyal) és a két közigazgatási bíróság elsőfokú bíróság, a két körzeti bíróság másodfokú bíróság (fellebbviteli bíróság a megyei és közigazgatási bíróságok határozatai tekintetében), és a legmagasabb szintű bíróság a Legfelsőbb Bíróság, amely a bírósági ítéleteket felülvizsgáló szakaszban tárgyalja, valamint alkotmányossági felülvizsgálatot végez. Míg az első- és másodfokú bíróságok igazgatását a Bíróságok Igazgatási Tanácsa és az igazságügyi minisztérium együttműködésben végzi, a Legfelsőbb Bíróság saját költségvetéssel rendelkezik és önállóan igazgatja tevékenységét. A Bíróságok Igazgatási Tanácsa nem állandó testület, amely többek között az igazságügyi térképpel és a bíróságok erőforrásaival kapcsolatos jogkörökkel bír, továbbá részt vesz a bíróságok igazgatásáról szóló megbeszélésekben¹. Az első- és másodfokú bíróságok bíráit a köztársasági elnök nevezi ki a Legfelsőbb Bíróság teljes ülésben hozott javaslata alapján. Az ügyészség az igazságügyi minisztérium alá tartozó kormányzati szerv, amely feladatai végrehajtásában független. Az ügyészséget a legfőbb ügyész irányítja, különösen az ügyészi kinevezések és életpálya tekintetében². Az észt igazságszolgáltatási rendszerben az ügyvédek az észt ügyvédi kamara tagjai, amely független, önigazgató szakmai egyesület.

Függetlenség

A Legfelsőbb Bíróság és más bírói önigazgatási szervek fontos szerepet játszanak a bírák kinevezésével és az igazságszolgáltatási rendszerrel kapcsolatos egyéb kérdésekben. Az első- és másodfokú bíróságokra kinevezett bírák esetében a Legfelsőbb Bíróság szervezi a versenyvizsgát, választja ki plenáris ülésen a jelölteket és tesz javaslatot kinevezésükre a köztársasági elnöknek³. A Legfelsőbb Bíróság tagjait a parlament (*Riigikogu*) nevezi ki a Legfelsőbb Bíróság elnökének javaslatára, aki először meghallgatja a teljes Legfelsőbb Bíróság, majd a Bíróságok Igazgatási Tanácsának véleményét. A Legfelsőbb Bíróság támogatja az öt bírói önigazgatási szerv – a Bíróság valamennyi tagjának testülete (teljes ülésben), a Bíróságok Igazgatási Tanácsa, az Igazságszolgáltatási Képzési Tanács, a Bírói Vizsgabizottság⁴, a Fegyelmi Tanács⁵ és az Igazságszolgáltatási Etikai Tanács – munkájának szervezését. Továbbá amennyiben a köztársasági elnök egy bírójelöltet nem nevezne ki, a testület alkotmányossági felülvizsgáló tanácsa foglalkozna az elnök döntése

¹ A Bíróságok Igazgatási Tanácsának tagja a Legfelsőbb Bíróság elnöke, öt bíró, akit a Bíróság valamennyi tagja teljes ülésben választ három évre, két parlamenti képviselő (hivatalból a jogi bizottság és az alkotmányügyi bizottság elnökei), az ügyvédi kamara elnöksége által kijelölt, esküt tett ügyvéd, a legfőbb ügyész vagy az általa kijelölt ügyész, az igazságügyi biztos (ombudsman) vagy az általa kijelölt képviselő. Emellett a Tanács munkájában részt vesz az igazságügyi miniszter vagy egy általa kinevezett képviselő is, akinek hozzászólási joga van, ám szavazati joggal nem bír. A Tanács nem állandóan működő testület, évente négyszer tart rendes ülést, valamint szükség szerint rendkívüli üléseket.

² Az EU 2019. évi igazságügyi eredménytáblája, 55–57. ábra. Az ügyészség felett az igazságügyi minisztérium gyakorol felügyeletet, ez azonban nem terjed ki az ügyészség megfigyelések tervezésével, a büntetőeljárások tárgyalást megelőző szakaszával, és a közvád bíróság előtti képviselétével kapcsolatos tevékenységeire. Lásd az ügyészségről szóló törvény 9. cikkét. A legfőbb ügyészt a kormány nevezi ki az igazságügyi miniszter javaslatára, aki a kiválasztásban figyelembe veszi a parlament jogi bizottságának véleményét.

³ A bíróságokról szóló törvény 30. cikke.

⁴ A tíz tagból álló Bírói Vizsgabizottság mandátuma öt évre szól. Hat tagja első-, másod-, vagy legmagasabb fokon eljáró bíró, valamint egy jogászt a Tartui Jogi Kar, egy személyt az igazságügyi miniszter, egy ügyvédet az ügyvédi kamara, és egy ügyészt a legfőbb ügyész jelöl ki. Lásd: A bíróságokról szóló törvény 69. cikke.

⁵ A tanács összetételére vonatkozóan lásd a 93. cikk (1) bekezdését: a Legfelsőbb Bíróság öt bírója, öt kerületi bíró és öt elsőfokú bíróságra kinevezett bíró.

ellen benyújtható bírósági felülvizsgálati kérelemmel⁶. Meg kell jegyezni, hogy a köztársasági elnök eddig soha nem utasította vissza bírójelölt kinevezését. Így az alkotmányossági felülvizsgálati tanácsban bírójelölt kinevezésének megtagadásával kapcsolatban még nem került sor bírósági felülvizgálatra.

A bírói függetlenség szintjének megítélése a lakosság körében átlagos, a vállalkozások között alacsonynak mondható. A lakosság 57 %-a érzékeli meglehetősen vagy nagyon jónak a bíróságok függetlenségét, ami a korábbi csökkenő trendet követően 2019-hez képest javulást jelent. A vállalkozások körében a függetlenség szintjének megítélése alacsony (csak 39 % tartja meglehetősen vagy nagyon jónak), a korábbi csökkenő tendenciát követően stabilnak tekinthető⁷. Egy vállalkozások között elvégzett másik felmérés (Világ gazdasági Fórum), amely a bírói függetlenség szintjének megítélését a tagállamokhoz képest átlagon felülinek találta, az utóbbi években a függetlenség érzésének csökkenését mutatja⁸.

A Bíróságok Igazgatási Tanácsa lényeges szerepet tölt be a bíróságok rendelkezésre álló erőforrások meghatározásában, és hozzájárult a Covid19-világjárványra adott válaszlépésekhez. A többségében bírákból álló, nem állandó testületként működő Bíróságok Igazgatási Tanácsa lényeges szerepet tölt be az igazságszolgáltatási rendszer irányításában. Jóváhagyja többek között az igazságügyi térképet, az egyes bíróságok bíráinak létszámát, a bírósági elnökök kinevezését és felmentését. Véleményt formál a bírósági költségvetésről és a Legfelsőbb Bíróság tagjának jelölt bírákról. A Tanács nem állandó jelleggel működik, évente négy rendes ülést és szükség szerint rendkívüli üléseket tart. Megvitatta például az igazságszolgáltatási rendszer Covid19-világjárványra adott válaszlépéseit, így többek között az igazságszolgáltatásban alkalmazott elektronikus kommunikáció továbbfejlesztését a bíróságok működésének fenntartása érdekében⁹. A Tanács részére az igazságügyi minisztérium nyújt szervezeti támogatást, azonban nem avatkozhat be a testület munkájába és döntéshozatalába. Az igazságügyi minisztérium bíróságokkal kapcsolatos legfontosabb döntéseit a Tanácsnak jóvá kell hagynia¹⁰. Pénzügyi, költségvetési és egyes emberi erőforrásokkal kapcsolatos kérdésekben továbbá véleményt nyújt¹¹. Részt vesz különösen az erőforrások bíróságok részére történő elosztásában, és véleményezi az igazságügyi

⁶ A GRECO megjegyezte, hogy a Legfelsőbb Bíróság plenáris ülésen (19 bíró) határoz az első- és másodfokú bíróságok bíráinak kinevezésére vonatkozó javaslatokról, míg fellebbezési fórumként a Legfelsőbb Bíróság kilenc bíróból álló alkotmányossági felülvizsgálati tanácsa jár el. A GRECO szerint ez „strukturális pártatlansági” problémát okoz, amellyel az Emberi Jogok Európai Bírósága több határozatában is foglalkozott. Lásd GRECO, Negyedik értékelési kör. Értékelő jelentés, 99. pont. Lásd még GRECO, Negyedik értékelési kör. Második megfeleléségi jelentés, 39–44. pont.

⁷ Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblája, 44. és 46. ábra.

⁸ Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblája, 48. ábra. A bírói függetlenség szintjének megítélése az alábbi kategóriák szerint írható le: nagyon alacsony (a válaszadók kevesebb mint 30 %-a érzékeli meglehetősen vagy nagyon jónak a bíróságok függetlenségét); alacsony (30–39 %), átlagos (40–59 %), magas (60–75 %), nagyon magas (75 % felett).

⁹ A Bíróságok Igazgatási Tanácsának ajánlásai az igazságszolgáltatás szükséghelyzet idején történő szervezési kérdéseiről.

¹⁰ Lásd a bíróságokról szóló törvény 39. és 41. cikkét: a bíróságok illetékességének, szervezetének, a bíróságok és bírósági épületek helyének meghatározása; a bírák számának meghatározása a bíróságokon és bírósági épületekben; a bíróságok elnökeinek kinevezése és felmentése; a nyugdíjkorhatárt elért bíró kérésére a további szolgálat engedélyezéséről szóló döntés; az ülnökök számának meghatározása; a bírósági információs rendszerben tárolt nyilvántartási adatok összetételének és az adatok benyújtására vonatkozó eljárás meghatározása.

¹¹ Lásd a bíróságokról szóló törvény 39. és 41. cikkét: a bíróságok éves költségvetése megállapításának alapelvei; az igazságügyi minisztérium költségvetésében a bíróságok részére elkülönített pénzeszközök összhangja a bíróságok éves költségvetése megállapításának alapelveinek; a Legfelsőbb Bíróság megüresedett bírói tisztségére jelentkező jelöltek; bíró felmentése hivatalából rendkívüli okokból.

minisztérium bírósági elnökökkel való egyeztetést követően kidolgozott javaslatát. A Tanács költségvetésre vonatkozó véleményének előterjesztése folyamán kompromisszumos javaslat alakul ki a bíróságok maximális részvételével.

Minőség

Az igazságszolgáltatás fejlett információs és kommunikációs technológiákat alkalmaz, és ezeket jelenleg tovább fejlesztik annak érdekében, hogy a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben jelentkező nehézségek ellenére a bíróságok fennakadás nélkül működjenek. Észtország azon tagállamok egyike, amelyek kiváló eredményeket mutatnak fel az információs és kommunikációs technológiák (IKT) használatában az igazságszolgáltatási rendszer minőségének és hozzáférhetőségének javítására¹². A bíróságok munkáját négy IKT-eszköz segíti: a Bírósági Információs Rendszer, a nyilvános e-akta, az e-akta és a nemrég elindított Digitális Bírósági Ügyiratok rendszer. A Bírósági Információs Rendszer a valamennyi bíró és bírósági tisztviselő által használt belső bírósági informatikai rendszer, amely az összes bírósághoz benyújtott vagy bíróság által létrehozott iratot tartalmazza. Egyben arra is alkalmas, hogy bírósági iratokat igényre szabott sablonok alapján hozzanak létre, információkat kérjenek le más adatbázisból és bírósági információkat küldjenek e-aktán keresztül más informatikai rendszerek részére. A Bírósági Információs Rendszert a bírák közötti automatikus ügykiosztásra is használják¹³. A nyilvános e-akta külső informatikai rendszer, amely a peres felek és képviselőik részére lehetővé teszi, hogy elektronikus úton vegyenek részt az eljárásokban¹⁴. A nyilvános e-akta rendszer útján az állampolgárok polgári és szabálysértési eljárásokat kezdeményezhetnek, ezeket nyomon követhetik, és iratokat nyújthatnak be feldolgozásra. Az e-akta rendszerre épül, amely a rendőrség, az ügyészség, a bíróságok és egyéb eljáró hatóságok informatikai rendszereit köti össze, biztosítva az eljárásokra vonatkozó információk felek közötti központi megosztását, valamint a gyors és papírmentes adatcserét. A nyilvános e-akta rendszer célja, hogy az e-akta rendszerben megtalálható információk az eljárásokban részt vevő felek rendelkezésére álljanak az interneten keresztül¹⁵. Az e-akta belső központi informatikai rendszer, amely részletes áttekintést nyújt az eljárások különböző szakaszairól. Lehetővé teszi az eljárásokban részes felek közötti egyidejű információcserét¹⁶. Az ügyfélrendszerek felhasználói csak a szakmai feladataikhoz kapcsolódó adatokat láthatják¹⁷. A Digitális Bírósági Ügyiratok rendszer a bírósági ügyiratok jobb és funkcionálisabb áttekintését és hozzáférhetőségét teszi lehetővé a bírók, a bírósági fogalmazók¹⁸ és a bírósági eljárásban részes felek részére¹⁹. Ezen IKT eszköz több lehetőséget kínál a felhasználók számára az igazságszolgáltatás eljárási szakaszainak és folyamatainak jobb megszervezésére és optimalizálására²⁰. A Covid19-

¹² Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblája, 27–29. ábra.

¹³ Észtország hozzájárulása a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

¹⁴ A nyilvános e-akta rendszer polgári, közigazgatási, büntető és szabálysértési ügyekhez biztosít hozzáférést. Mintegy 5 000 felhasználó hetente legalább egyszer bejelentkezik a rendszerbe, amely naponta 50 000 különböző ügyfélrendszerektől érkező lekérdezést kezel.

¹⁵ További információkért lásd <https://www.rik.ee/en/international/public-e-file>

¹⁶ További információkért lásd <https://www.rik.ee/en/international/e-file>

¹⁷ Büntetés-végrehajtási állomány tagja például nem férhet hozzá bírósági eljárásra vonatkozó adatokhoz.

¹⁸ A Bírósági Információs Rendszeren keresztül.

¹⁹ A nyilvános e-akta rendszeren keresztül.

²⁰ Meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a strukturálisreform-támogató programon keresztül teszte szabott tanácsadást biztosít valamely tagállam kérésére, amely a növekedésösztönző reformok megtervezésében és végrehajtásában segíti a tagállamokat. 2018 óta Észtország ilyen támogatásban részesült az igazságszolgáltatási rendszerben végrehajtott reformokhoz. Mivel Észtország világviszonylatban az egyik leginkább digitalizált ország, beleértve az állami szektor e-szolgáltatásainak szintjét, kevésbé digitalizált országokhoz képest a kiberbűnözés potenciálisan nagy hatással lehet Észtország stabilitására, gazdaságára és

világjárványra adott válaszlépésként előrehozták a Digitális Bírósági Ügyiratok rendszer továbbfejlesztését és megvalósítását, ami lehetővé tette, hogy a bíróságok és az ügyészség jelentősebb megszakítás nélkül folytathassák munkájukat.

Hatékonyság

Észtország igazságszolgáltatási rendszere hatékonyan működik. 2019-ben a megyei bíróságok polgári ügyeket átlagosan 95 nap alatt oldottak meg, büntetőügyeket általános büntető eljárásban átlagosan 226 nap alatt, egyszerűsített eljárásban 28 nap alatt, és szabálysértési ügyeket 46 nap alatt. Elsőfokú bíróságokon a közigazgatási ügyeket átlagosan 123 nap alatt oldották meg²¹. A fellebbezések átlagos feldolgozási ideje polgári ügyek esetén 162 nap volt, büntetőügyeknél 44 nap, közigazgatási ügyeknél 197 nap. Polgári, kereskedelmi és közigazgatási ügyekben a bírósági eljárás hossza az átlagnál rövidebb (ügyintézési időben mérve), uniós szinten a folyamatban lévő ügyek száma sokszor a legalacsonyabb²². Ilyen típusú ügyeknél a lezárási arány 100 % feletti, vagyis a bíróságok képesek megbirkózni a bejövő ügyek számával.

II. KORRUPCIÓNELLENES KERET

A nemzeti korrupcióellenes stratégia elkészítése az igazságügyi minisztérium feladata, amely felügyeli és összehangolja a korrupcióellenes stratégia cselekvési tervéről szóló jelentéseket. A korrupcióellenes különbizottság parlamenti ellenőrzést gyakorol a korrupcióellenes intézkedések végrehajtása felett, míg a politikai pártfinanszírozási különbizottság a politikai pártok finanszírozását felügyeli. A Nemzeti Bünyügyi Rendőrség Korrupciós Bünyügyi Irodája korrupciós ügyekben a nyomozás lefolytatását végző különleges osztály, míg a vezető állami tisztviselők és a hat nagyobb település önkormányzatának vezető tisztviselői által elkövetett korrupciós bűncselekményekben a nyomozás a Belső Biztonsági Szolgálat feladata. Korrupciós bűncselekmények esetén az ügyészség felügyeli és vezeti a nyomozást, valamint képviseli a közvédat a bíróság előtt.

Észtország a Transparency International korrupcióérzékelési indexén 100-ból 74 ponttal az Európai Unióban 8., világviszonylatban a 18. helyen áll.²³ Az Eurobarométer 2020. évi tematikus felmérése szerint a válaszadók 60 %-a elterjedtnek érzékeli a korrupciót (EU-átlag: 71 %) ²⁴, és az emberek 14 %-a érzi úgy, hogy a korrupció személyesen érinti mindennapi életüket (EU-átlag: 26 %). Ami a vállalkozásokat illeti, a cégek 44 %-a tartja a korrupciót elterjedtnek (EU-átlag: 63 %), míg 9 % véli úgy, hogy a korrupció probléma az üzleti tevékenység szempontjából (EU-átlag: 37 %). A válaszadók 37 %-a úgy gondolja, hogy az eredményes büntetőeljárások száma elegendő ahhoz, hogy elrettentsen a korrump gyakorlatoktól (EU-átlag: 36 %), míg a vállalkozások 46 %-a tartja

növekedésére. A támogatás hatékony nemzeti kiberbűnözés elleni egységek felállítására irányul a rendőrség, a határőrség, az ügyészség és a bíróságok keretein belül a kiberfenyegetések elhárítása, nyomozása és büntetőeljárás indítása céljából.

²¹ Észtország hozzájárulása a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

²² Az EU 2020. évi igazságügyi eredménytáblája, 4–15. ábra.

²³ Transparency International 2020. évi mutató.

²⁴ Az Eurobarométer 502. sz. tematikus felmérése, 2020.

ügy, hogy a vezető tisztviselők megvesztegetésén ért személyek és cégek megfelelő büntetésben részesülnek (EU-átlag: 31 %) ²⁵.

Előkészületben van egy új korrupcióellenes stratégia. Az igazságügyi minisztérium (Büntetőpolitikai Főosztály) feladata a korrupcióellenes tevékenységek koordinálása ²⁶. Az igazságügyi minisztérium felügyeli és koordinálja a korrupcióellenes stratégia cselekvési tervéről szóló jelentéseket ²⁷. A jelenlegi stratégia a 2013–2020 közötti időszakra vonatkozik, így lassan a végéhez közeledik. ²⁸ Az új stratégia előkészületben van. A nagy kockázatú ágazatok listája a 2013–2020 közötti időszakra vonatkozó korrupcióellenes stratégia prioritásait képezi, jelenleg az egészségügy és az oktatás tartozik ide. A közbeszerzést horizontális, több ágazatot érintően korrupciónak kitett területnek tekintik.

A korrupció megelőzése és az ellene való küzdelem terén a hatáskörök több intézmény között oszlanak meg. Korrupciós bűncselekmények esetén az ügyészség felügyeli és vezeti a nyomozást, valamint képviseli a közvédat a bíróság előtt ²⁹. 2019-ben a nyilvántartott korrupciós bűncselekmények száma 81 %-kal csökkent 2018-hoz képest ³⁰. A korrupciós ügyek körülbelül 40 %-a helyi szintű ³¹. Az ügyészség szerint a költségvetési források kielégítőnek tekinthetők ³². A Nemzeti Bűnügyi Rendőrség Korrupciós Bűnügyi Irodája a korrupciós ügyekben nyomozást folytató különleges osztály. Feladatai közé tartozik mind a bűncselekmények megelőzése, mind az ügyészség felügyeletével és irányításával végzett nyomozás, továbbá a szabálysértések feldolgozása korrupciós ügyekben ³³. Korrupciós ügyekben továbbá a Belső Biztonsági Szolgálat rendelkezik hatáskörrel a bűncselekmények nyomozása és a szabálysértések feldolgozása tekintetében. Minden minisztériumban működik korrupcióellenes koordinátor, aki a nemzeti korrupcióellenes stratégia tevékenységeinek végrehajtását biztosítja az adott ágazatban. A korrupcióellenes koordinátorok korrupciós gyanú vagy korrupciós kockázat felmerülése esetén továbbá a szaktárca miniszterének jelentenek. Amennyiben a korrupcióra bizonyíték is van, azt jelentik a rendőrségnek ³⁴. A parlament korrupcióellenes különbizottsága parlamenti ellenőrzést gyakorol a korrupcióellenes intézkedések végrehajtása tekintetében, továbbá megvitatja és értékeli a korrupcióellenes törvényben nevesített tisztviselőket érintő potenciális korrupciós eseteket ³⁵.

²⁵ Az Eurobarométer 482. sz. gyorsfelmérése.

²⁶ A többi minisztériumban korrupciómegelőzési koordinátorokat neveztek ki, akik az adott szakterületen irányítják a korrupcióellenes politika végrehajtását. A hálózat tagjai – beleértve a rendőrség, civil társadalom, parlament, állami számvevőszék és egyéb érintett felek képviselői – évente négy-öt alkalommal találkoznak. A korrupcióellenes koordináció költségvetése 7 000–15 000 eurót tesz ki, személyzeti működési költségek mellett korrupcióellenes projekteket is finanszíroznak belőle.

²⁷ Az észti kormány korrupcióellenes stratégiája, 2013.

²⁸ „Korruptsioonivastase strateegia aastateks 2013–2020” rakendusplaan aastateks 2017–2020.

²⁹ 2020-ban az ügyészség költségvetése 15 159 770 EUR, ami 2019-hez képest 763 801 EUR növekedést jelent.

³⁰ Igazságügyi Minisztérium: Bűnözés Észtországban, 2019: Korrupció. <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevusestatistika/korruptsioon.html>

³¹ Igazságügyi Minisztérium: Nyilvántartott bűncselekmények 2003–2018, Tallinn, 2019.

³² 2020-ban az ügyészség költségvetése 15 159 770 EUR, ami 2019-hez képest 763 801 EUR növekedést jelent. Indokolás a 2020. évi állami költségvetéshez. <https://www.riigikogu.ee/download/52fab2ca-9670-4add-8347-4c880a647a63>

³³ 2019-ben az iroda 33 fős állománnyal működött. Költségvetése 2019-ben 1 156 132 EUR volt. Lásd még: <https://www.politsei.ee/files/Korruptsioon/Trykised/korruptsioonsisu2017engnett.pdf?18996834f6>

³⁴ Korrupciómegelőzési minisztériumi kapcsolattartók, Korruptsioon.ee, <https://www.korruptsioon.ee/en/anti-corruption-activity/corruption-prevention-contacts-ministries>

³⁵ A bizottság öt parlamenti képviselőből és két állandó tisztviselőből áll. A bizottság nyomon követi a Riigikogu (parlament) tagjainak tevékenységére vonatkozó korlátozások teljesítését és áttekinti a képviselők vagyonynyilatkozatait, évente összefoglalót nyújt be munkájáról a parlamentnek, és parlamenti ellenőrzést

A politikai pártfinanszírozás ellenőrző bizottsága felügyeli a politikai pártok finanszírozását és a politikai pártok, választási koalíciók és a választásokban részt vevő független jelöltek pénzügyi forrásainak törvényes megszerzését és kiadásait³⁶.

Nincsenek átfogó szabályok a visszaélést bejelentő személyek védelmére. A korrupcióellenes törvény 2013. évi módosítása a tisztviselők számára tiltja a korrupció eltitkolását, és a hivataloktól elvárja, hogy titoktartást biztosítsanak a jóhiszeműen eljáró, visszaélést bejelentő személyeket illetően. Azonban ez csak az állami szektorra nézve jelent szabályozást, a magánszektorra nem.

A lobbitevékenység szabályozatlan. Nincsenek jogszabályi előírások, amelyek a lobbizás kereteit meghatároznák és szabályoznák. A GRECO ajánlása a lobbisták és a vezető tisztséget betöltő személyek közötti kapcsolattartásra vonatkozó szabályok elfogadását, illetve e kapcsolatok nyilvánosságra hozását javasolta³⁷. A kormány jelenleg a lobbitevékenységről szóló rendelet előkészítésén dolgozik a végrehajtó hatalom tisztviselői számára.

Némi vitára került sor annak kapcsán, hogy az állami tulajdonban lévő vállalatok vezetői kötelesek-e nyilvánosságra hozni gazdasági érdekeiket. A vagyonyilatkozatokat illetően a 2013-ban elfogadott korrupcióellenes törvény megerősítette a parlament korrupcióellenes különbizottságának funkcióját.³⁸ Kedvező fejlemény például a bevallandó információk köreinek, valamint a bizottság hatásköreinek és jogosultságainak bővítése. A felülvizsgált törvény alapján 2014-ben létrejött az érdekeltségi nyilatkozatok elektronikus nyilvántartása. A nyilatkozatok tehát már nyilvánosan elérhetőek és nyilvános ellenőrzés tárgyát képezik többek között a média részéről, szemben az állami tulajdonban lévő vállalatok vezetőinek gazdasági érdekeivel. A vagyontárgyak és érdekeltségek 2014 óta érvényben lévő bevallási rendszere lehetővé teszi a bevallást készítő tisztviselőknek, hogy automatikusan kitöltött űrlapot használjanak, és a nyilatkozatot elektronikusan nyújtsák be. A benyújtott nyilatkozat a benyújtás napjától számított három évig nyilvánosan elérhető³⁹.

Az ún. forgóajtó-jelenség szabályozására rendelkezéseket vezettek be. A köztisztviselőkről szóló törvény rendelkezései szerint a hivatalából felmentett tisztviselő a felmentés napjától számított egy évig nem válhat kapcsolódó személlyé⁴⁰ a magánjog hatálya

biztosít a korrupcióellenes intézkedések tekintetében, többek között informálódás céljából kormányhivatalok és bűnüldözési szervek, így a Belső Biztonsági Rendőrség, a Nemzeti Bűnügyi Rendőrség és az ügyészség képviselőivel történő találkozók révén. A különbizottságnak joga van személyeket beidézni, információkat és iratokat megvizsgálás céljából bekérni. Törvénymódosítási javaslatok benyújtására szintén jogosult. A korrupcióellenes különbizottság felügyeleti tevékenységéről lásd még: <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>

³⁶ A bizottság tagjai a Riigikoguban képvisellel rendelkező politikai pártok által kinevezett személyek, valamint az igazságügyi biztos, a Számvevőszék elnöke és a nemzeti választási bizottság képviselői. A bizottság tagjai függetlenek, nem képviselik az őket jelölő szervezetek érdekeit vagy álláspontját.

³⁷ GRECO, Ötödik értékelési kör. Értékelő jelentés, v. ajánlás: „szabályokat kell alkotni a (i) felsővezetői pozícióban lévő személyek és az állami döntéshozatali folyamatot befolyásolni kívánó lobbisták, illetve harmadik felek között fennálló kapcsolatokra, valamint (ii) e kapcsolatok közzétételére és a tárgyalások témáira vonatkozóan”.

³⁸ Korrupcióellenes törvény, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521082014007/consolide>. (2014.9.22-től).

³⁹ GRECO, Negyedik értékelési kör. Megfelelőségi jelentés.

⁴⁰ Kapcsolódó személy ebben az összefüggésben olyan jogi személyiséggel rendelkező szervezetet jelent, amelyben a tulajdonjog vagy a tulajdonjog megszerzésének joga legalább egytized részben egy hozzá kapcsolódó tisztviselőt vagy személyt illeti meg, továbbá amely jogi személyben a tisztviselő vagy annak családtagja irányítási vagy ellenőrző szerv tagja.

alá tartozó jogi személy vonatkozásában, amely felett a tisztviselő az előző évben közvetlen vagy állandó felügyeletet gyakorolt.

III. MÉDIAPLURALIZMUS

Észtországban a véleménynyilvánítás szabadságának és az információhoz való hozzáférés jogának jogi és formális védelmét az Észt Köztársaság alkotmánya biztosítja⁴¹. A másodlagos jog kifejezetten biztosítja az újságírók azon jogát, hogy információforrásaikat védjék, és biztosítja a média szabadságát a rádió és televízió területén⁴². A tájékoztatáshoz való jogot kifejezetten elismeri az alkotmány, a nyilvános információkról szóló törvény⁴³ és a személyes adatok védelméről szóló törvény^{44, 45}.

Egy reformelképzelés megerősítene a médiaszabályozó hatóság (Fogyasztóvédelmi és Technikai Szabályozó Hatóság, TTJA) függetlenségét. A TTJA a Fogyasztóvédelmi Testület és a Technikai Szabályozó Hatóság összevonásával 2019-ben létrehozott kormányzati szervezet. A Gazdasági és Kommunikációs Minisztérium igazgatása alatt működik. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelv⁴⁶ átültetésére irányuló jogszabályi változások célja a TTJA feladat- és hatásköreinek módosítása. Az észt hatóságok bejelentése szerint a testület jogállását független hatóságként fogják meghatározni, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvben lefektetett függetlenségi követelményeknek megfelelően⁴⁷.

Az Észtországi Sajtótanács (Pressinõukogu) önkéntes alapon működő önszabályozó testület. Feladata az írott sajtóban, újságírói tartalmat közlő online portálokon és közszolgálati műsorszóró csatornákon közzétett anyagokkal kapcsolatban érkező közönségpanaszok kezelése. A Sajtótanácsnak tíz tagja van, ebből hat tag a médiaágazatot képviseli, négy tag nem média-szakmabeli. Az elnöki tisztelet felváltva töltik be. A testületet az Észt Sajtóegyesület hozta létre⁴⁸.

Jelenleg nem léteznek a tulajdonviszonyokra vonatkozó információk közzétételét előíró külön jogi rendelkezések. Ugyanakkor a vállalkozásokra vonatkozó általános információk elektronikusan elérhetőek, és a cégnyilvántartási adatokhoz díjmentes a hozzáférés⁴⁹. A média tulajdonviszonyaira vonatkozó információk hiánya aggályokat vet fel⁵⁰. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvet átültető jelenlegi jogszabálytervezet azonban tartalmaz egy új, a médiatulajdon szerkezetére és átláthatóságára vonatkozó, nyilvánosan elérhető adatokat szabályozó rendelkezést, az irányelv vonatkozó rendelkezése alapján⁵¹. Jelenleg a médiatársaságok tulajdonviszonyai nem minden esetben nyilvánosak.

⁴¹ 44–46.szakasz, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521052015001/consolide>

⁴² A médiaszolgáltatásokról szóló törvény 15. és 13. cikke, lásd: www.riigiteataja.ee/en/eli/506112013019/consolide

⁴³ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514112013001/consolide>

⁴⁴ A személyes adatok védelméről szóló törvény (Isikuandmete kaitse seadus) <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>

⁴⁵ 2020-ban világviszonylatban Észtország a 14. helyen állt a Riporterek Határok Nélkül sajtószabadságra vonatkozó globális rangsorában.

⁴⁶ Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvet (Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1808 irányelve (2018. november 14.) a 2010/13/EU irányelv módosításáról) módosító törvénytervezet túljutott az intézményközi konzultáció szakaszán, és augusztusban kerül a kormány elé jóváhagyásra. A tervezetet szeptemberben tárgyalja a parlament.

⁴⁷ Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló felülvizsgált irányelv 30. cikke.

⁴⁸ Az Észt Sajtóegyesület (Eesti Ajalehtede Liit) honlapja az Észtországi Sajtótanácsról (Pressinõukogu), <http://vana.meedialiit.ee/pressinõukogu/index-eng.html>

⁴⁹ A cégjegyzék elérhető itt: <https://www.rik.ee/en/e-business-register>

⁵⁰ Az országlátogatás és a jelentés elkészítéséhez kapcsolódó konzultációs folyamat összefüggésében kapott információ.

⁵¹ Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 5. cikke.

Emiatt a Médiapluralizmus Monitor 2020. évi kiadása (MPM 2020) az észtországi média tulajdonviszonyainak átláthatóságát közepes kockázatú helyzetként értékelte. A médiatulajdon növekvő horizontális és vertikális koncentrációja miatt egyúttal a médiapiac pluralitási mutatója magas kockázatot tükröz. Ez különösen vonatkozik a regionális médiára, amely erős hagyományokkal rendelkezik az országban. A sajtó- és médiaszabadság európai központja (ECPMF) 2018-as tényfeltáró missziója a média koncentrációját aggodalomra okot adó jelenséggént azonosította⁵². A helyi média tekintetében a MPM 2020 közepes kockázatot állapított meg a média politikai függetlensége kapcsán, a médiatulajdonosok és a kormánypártok és politikusok közötti összeférhetetlenséget szabályozó szabályok hiánya miatt⁵³.

A tájékoztatáshoz való jogot az alkotmány mondja ki, és a hatóságok által tárolt információkhoz történő nyilvános hozzáférés jogát a nyilvános információkról szóló törvény szabályozza. Ugyanakkor – amint arra érintett felek a Bizottság figyelmét is felhívták⁵⁴ és a Médiapluralizmus Monitor is említi – sokan úgy vélik, hogy a közigazgatás néha hajlamos megtagadni a hozzáférést a nyilvános információkhoz.

Az újságírók védelmét szolgáló keret átfogónak tekinthető. Alapját a véleménynyilvánítás szabadsága képezi, amelyet az észti alkotmány és a médiaszolgáltatásokról szóló törvény kifejezetten elismer. Utóbbi az információforrások védelméről is rendelkezik. Az újságírók védelmének biztosítékait a büntetőeljárásról szóló törvény is tartalmazza⁵⁵. Ugyanakkor a rágalmozás bizonyos eseteiben az előírányzott szankciók egyike szabadságvesztés⁵⁶. Az újságírói foglalkozás, normák és védelem mutatójának elemzése a MPM 2020 szerint alacsony kockázatot mutat. Ennek ellenére a közelmúltban aggályok merültek fel az oknyomozó újságírók munkájába történő beavatkozások miatt⁵⁷. 2019-ben és 2020-ban az Európa Tanács az újságírás és az újságírók biztonságának előmozdítását és védelmét célzó platformja nem adott ki erre vonatkozó figyelmeztetést Észtországgal kapcsolatban⁵⁸. 2020-ban egy figyelmeztetés jelent meg a média szabadságára állítólag gyakorolt dermesztő hatásokról, azonban az ügy valójában az uniós szintű pénzügyi szankciók alkalmazásához kapcsolódott, amint azt az Európai Bizottság 2020. június 19-i véleményében megerősítette⁵⁹.

⁵² Joint EFJ-ECPMF Mission to the Baltic countries 2018 (Az EFJ és az ECPMF közös missziója a balti államokban, 2018) https://adobeindd.com/view/publications/c17c50d1-7733-41c3-b0fd-de8de57e8d9a/alnr/publication-web-resources/pdf/FFM_Baltics_cc.pdf

⁵³ Ezeket a megállapításokat az országlátogatás összefüggésében kapott információk is megerősítették.

⁵⁴ Az országlátogatás keretében kapott tájékoztatás.

⁵⁵ A büntetőeljárásról szóló törvény 72. cikke, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>

⁵⁶ A rágalmozás dekriminalizációja, https://cmpf.eu.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf

Szabadságvesztéssel csak a rágalmozás nagyon egyedi esetei büntethetők, amikor az személyek különleges csoportjára irányul (nemzetközi mentességben részesülő személyek, büntetőeljárásról szóló törvény 247. §, állami hatóság képviselője 275. §, bíró vagy bíróság 305. §).

⁵⁷ „A Riporterek Határok Nélkül rendkívül aggasztónak találja a független újságírás jövőjét Észtországban, ahol az utóbbi pár hétben szinte valamennyi oknyomozó újságíró és a véleményrovat szerkesztői távoztak a Postimees újságtól, az ország vezető napilapjától, arra hivatkozva, hogy nincs több bizalmuk az újság vezetésében.” (...) „A RHN már 2019 áprilisában aggodalmának adott okot Linnamäe Postimees felett gyakorolt ellenőrzése miatt, amikor az újságírók úgy nyilatkoztak: többféle nyomásnak vannak kitéve, hogy az üzleti érdekeltségei hosszú listájához kapcsolódó eseményekről beszámoljanak.”), 2020. január, <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>

⁵⁸ Az Európa Tanács az újságírás és az újságírók biztonságának előmozdítását és védelmét célzó platformja.

⁵⁹ Az Európa Tanács az újságírás és az újságírók biztonságának előmozdítását és védelmét célzó platformja, az észti kormány válasza a platformnak a Sputnik orosz állami hírügynökséggel kapcsolatban. Június 19-én az Európai Bizottság véleményt fogadott el a Tanács 269/2014/EU rendelete által elrendelt

IV. A FÉKEKKEL ÉS ELLENSÚLYOKKAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZMÉNYI KÉRDÉSEK

Észtország egykamarás parlamenttel rendelkező parlamentáris köztársaság, ahol a Legfelsőbb Bíróság alkotmányos felülvizsgálati tanácsa utólagos alkotmányos felülvizsgálatot végezhet, többek között bizonyos feltételek fennállása esetén alkotmányossági panasz alapján. Az igazságszolgáltatási rendszer mellett az Igazságügyi Biztos Hivatala (ombudsman) is szerepet játszik a fékek és ellensúlyok rendszerében. A lakosság és az érdekelt felek részvételét fejlett információs és kommunikációs technológiai eszközök támogatják.

Új jogalkotási környezet és jogalkotási szakpolitikai iránymutatások kidolgozása van folyamatban a felhasználóbarát és befogadó jelleg javítása érdekében a lakosság és az érdekelt felek szempontjából. A jogszabályok szerkesztéséhez „A helyes jogalkotási gyakorlat és jogszabályszerkesztés szabályai” c. útmutató⁶⁰ nyújt segítséget. A folyamat rendszerint „jogalkotási szándék” megfogalmazásával kezdődik. Ez bemutatja a kérdést, amellyel a tervezett jogszabály foglalkozni kíván, a lehetséges célközönséget, elemzi a jelenlegi helyzetet és a szakpolitikai alternatívákat, valamint a lehetséges lépések potenciális hatásait⁶¹. A minisztériumoknak meg kell határozniuk, mely érdekelt felekkel kell konzultálni minél hamarabb, legkésőbb a jogalkotási szándék vagy a fejlesztési terv kidolgozására irányuló javaslat megfogalmazásának szakaszában. Az érdekelt felekkel legalább két fázisban kell konzultációt folytatni: amikor döntés születik a jogszabály (szándék) kidolgozásáról, illetve a jogszabály kidolgozását követően, mielőtt a parlamentnek benyújtanák. Minden jogszabálytervezetet, jogalkotási szándékot, fejlesztési terv kidolgozására irányuló javaslatot vagy egyéb potenciálisan jelentős kérdést konzultáció céljából közzétesznek az EIS (*Eelnõude infosüsteem*) szakpolitikai információs rendszerben. Az érdekelt feleket közvetlenül is rendszeresen megkeresik véleménykérésekkel. Az igazságügyi minisztérium egy újszerű, felhasználóbarátabb jogalkotási környezetet nyújtó projekten dolgozik, amely innovatív megoldásokkal kívánja biztosítani a jobb és befogadóbb jogszabályszerkesztést. A parlament jelenleg tárgyalja az „Íránymutatás a jogalkotási politika kialakításához, 2030” c. dokumentum tervezetét, amely a helyes jogalkotási politika normájának megújítására irányul, valamint útmutatóként kíván szolgálni a szakpolitikai döntéshozatalhoz, beleértve az érdekelt felekkel való együttműködés tekintetében.

Alkotmányossági felülvizsgálatot a Legfelsőbb Bíróság alkotmányossági felülvizsgálati tanácsa végez. A Legfelsőbb Bíróság a legmagasabb, harmadfokú bíróság, egyben az alkotmányossági felülvizsgálatot végző bíróság is. Az alkotmányossági felülvizsgálatot végző bíróság eljárásrendjéről szóló törvény értelmében az alkotmányossági felülvizsgálati tanács törvények és más általános hatályú jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja⁶². Bíróság, a köztársasági elnök, az igazságügyi biztos, helyi önkormányzati tanács vagy a parlament többféle alkotmányossági felülvizsgálati eljárást kezdeményezhet. Ha a köztársasági elnök megtagadja egy törvény kihirdetését, a parlament által második olvasatban változtatás nélkül elfogadott törvény alkotmányba ütközésének kimondására a köztársasági elnök kérelmet nyújthat be (előzetes alkotmányossági felülvizsgálat). Az igazságügyi biztos (ombudsman)

pénzügyi szankciók alkalmazásáról, amelynek értelmében Észtország jogszerűen alkalmazott pénzügyi szankciót a Oroszország Szegednya (Sputnik-Estonia) ellen. Lásd: Opinion on the application of financial sanctions imposed by means of Council Regulation (EU) No 269/2014, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/200619-opinion-financial-sanctions_en.pdf

⁶⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>

⁶¹ Minden dokumentum nyilvánosan és ingyen elérhető a jogszabálytervezeteket és szakpolitikai anyagokat tartalmazó információs rendszeren keresztül (*Eelnõude infosüsteem* vagy EIS, elérhető: <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>).

⁶² A törvény teljes szövegét lásd: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/512122019006/consolide>

ugyancsak kulcsszerepet játszik a törvények alkotmányossági felülvizsgálatának rendszerében, különösen az utólagos absztrakt alkotmányossági felülvizsgálat kezdeményezésének jogával⁶³. A Legfelsőbb Bíróság ítélkezési gyakorlatával összhangban egyes kivételes helyzetekben a Bíróság megengedi egyéni panasz közvetlenül a Bíróságnak történő benyújtását, mielőtt a kérelmező kimerítette volna az alsóbb szintű bíróságok előtti jogorvoslatokat. Ilyen kivételes helyzetet jelent nevezetesen, ha a kérelmező alapvető jogainak védelmére nem áll rendelkezésre hatékony jogorvoslat⁶⁴.

Az igazságügyi biztos (ombudsman) hivatalának mandátuma jogszabálmódosítás nyomán bővült. A biztos a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózatának nem akkreditált, társult tagja. 2019 januárjában új jogszabályok⁶⁵ léptek hatályba az intézményre vonatkozóan, amelyek kiterjesztették a mandátumát annak érdekében, hogy Észtország nemzeti emberi jogi intézményeként járhatson el. Az igazságügyi biztos széles körű, erős mandátummal rendelkezik, többek között betölti az ENSZ kínzás elleni egyezménye keretében működő nemzeti megelőző mechanizmus és a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény nemzeti ellenőrző mechanizmusának szerepét. Ellátja továbbá a gyermekjogi ombudsman feladatait is. A biztos a közelmúltban folyamodott akkreditációért a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Globális Szövetségéhez, akkreditációja folyamatban van.⁶⁶

A Covid19-világjárvány kapcsán Észtország szükséghelyzetet hirdetett ki. 2020. március 12-én az észt kormány szükséghelyzetet hirdetett ki, és a miniszterelnököt nevezte ki a válsághelyzet kezelőjének. 2020. március 20-án az emberi jogok európai egyezménye (az Egyezmény) 15. cikkében foglalt, eltérést engedő rendelkezés értelmében a kormány arról tájékoztatta az Európa Tanácsot, hogy a közegészség védelmében hozott egyes intézkedések eltérhetnek Észtországnak az Egyezmény értelmében fennálló kötelezettségeitől. A miniszterelnök által (a válsághelyzet kezelőjeként) hozott törvényrendeletek a közigazgatási bíróság előtt bírósági felülvizsgálat tárgyát képezhették (a parlamenti vagy elnöki ellenőrzés azonban nem vonatkozott rájuk). A válsághelyzetet 2020. május 18-án megszüntették (az Egyezmény 15. cikke szerinti eltérést ugyanaznap visszavonták).

Új civil társadalom fejlesztési terv kidolgozása van folyamatban a 2021–2030 időszakra. Észtország civil társadalom fejlesztési koncepciója alapján a kormány a 2015 és 2020 közötti időszakra vonatkozó civil társadalom fejlesztési terven keresztül támogatja a civil társadalmat⁶⁷. A belügyminisztérium vezetésével 2018 óta folyamatban van egy új civil társadalom fejlesztési terv kidolgozása a 2021–2030 időszakra, az érdekelt felek – többek között az észtországi civil szervezeteket képviselő ernyőszervezet – aktív részvételével, velük együttműködésben. A folyamat keretében munkacsoport-ülésekre és az érdekelt felekkel

⁶³ Az alkotmányossági felülvizsgálatot végző bíróság eljárásrendjéről szóló törvény 6. cikke.

⁶⁴ A Legfelsőbb Bíróság teljes ülésben hozott 3-1-3-10-02 ítélete (2003. március 17.).

⁶⁵ Lásd az igazságügyi biztosról szóló törvény 2019. januári módosításait.

⁶⁶ Az ENSZ párizsi alapelvei szerinti, 2020. márciusra tervezett akkreditációja „A” státuszban a Covid19-világjárvány miatt elhalasztásra került. Lásd még: ENNHRI, The rule of law in the European Union, Reports from national human rights institutions (Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózata: Jogállamiság az Európai Unióban. Nemzeti emberi jogi intézmények jelentései), 73. o.

⁶⁷ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf

folytatott konzultációkra került sor Észtország több megyéjében⁶⁸. A civil társadalmi tevékenységek környezete Észtországban nyitottnak tekinthető⁶⁹.

⁶⁸ Észtország hozzájárulása a 2020. évi jogállamisági jelentéshez.

⁶⁹ Lásd a CIVICUS minősítését. A minősítések ötfokozatú skálán a következők: nyitott, szűkített, akadályozott, elfojtott és zárt.

Melléklet: Források betűrend szerinti jegyzéke*

* A 2020. évi jogállamisági jelentéshez kapcsolódó konzultáció keretében beérkezett észrevételek jegyzéke megtalálható az (EB weboldalán).

A korrupcióellenes különbizottság honlapja. <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>

A Tanács ajánlása Észtország 2020. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Észtország 2020. évi konvergenciaprogramját, ST 8177/20 – COM(2020) 506 final.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről, L 305/17.

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv), L 95/1.

Bíróságok Igazgatási Tanácsa: A Bíróságok Igazgatási Tanácsának ajánlásai az igazságszolgáltatás szükséghelyzet idején történő szervezési kérdéseiről, 2020. <https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/KHN%20recommendations.docx.pdf>

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), 2020 Media pluralism monitor. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>

CIVICUS, Monitor tracking civic space: Estonia. <https://monitor.civicus.org/country/estonia/>

Észtország civil társadalom fejlesztési terve a 2015–2020 közötti időszakra. https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf

Észtország Kormánya: A 2013–2020 közötti időszak korrupcióellenes stratégiájának végrehajtási terve a 2017–2020 közötti időszakra, 2020. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/lisa_2_rakendus_plaan_2018-2020.pdf

Észtország Kormánya: Hozzájárulás a 2020. évi jogállamisági jelentéshez, 2020.

Észtország Kormánya: Korrupcióellenes stratégia a 2013–2020 közötti időszakra, 2013. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/korruptsioonivastane_strategia_2013-2020_1.pdf

Észtország Kormánya: Szakpolitikai információs rendszer. <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>

Észtország Legfelsőbb Bírósága 2003. március 17-i 3-1-3-10-02 ítélete. <https://www.riigikohus.ee/en/constitutional-judgment-3-1-3-10-02>

Európa Tanács, az újságírás és az újságírók biztonságának előmozdítását és védelmét célzó platform (2020): Az észt kormány válasza a platformnak a Sputnik orosz állami hírügynökséggel kapcsolatban. <https://rm.coe.int/estonia-reply-en-sputnik-24january2020/168099922f>

Európa Tanács, az újságírás és az újságírók biztonságának előmozdítását és védelmét célzó platform. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>

Európai Bizottság (2019, 2020): Az EU igazságügyi eredménytáblája.

European Network of National Human Rights Institutions – ENNHRI (2020), The rule of law in the European Union: Reports from national human rights institutions.

GRECO (2013), Negyedik értékelési kör. A parlamenti képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Értékelő jelentés. Észtország.

GRECO (2015), Negyedik értékelési kör. A parlamenti képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Megfelelőségi jelentés. Észtország.

- GRECO (2017), Negyedik értékelési kör. A parlamenti képviselőket, bírákat és ügyészeket érintő korrupció megelőzése. Második megfelelési jelentés. Észtország.
- GRECO (2018), Ötödik értékelési kör. A korrupció megelőzése és a feddhetetlenség előmozdítása a központi kormányzati szerveknél (felső vezetői tisztségek) és a bűnüldöző hatóságoknál. Értékelő jelentés. Észtország.
- Igazságügyi Minisztérium (2020): Észtország online korrupcióellenes és összeférhetetlenségi képzési programja – YouTube oldal.
<https://www.youtube.com/playlist?list=PL5JI001vz8bOi09N3PabBK2ogjrf0k03V>
- Igazságügyi Minisztérium: Bűnözés Észtországban (2019), 2019.
<https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevuse-statistika/korruptsioon.html>
- Igazságügyi Minisztérium: Nyilvántartott bűncselekmények (2003–2018), 2019.
https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumentid/registreeritud_kuritegevused_2003-2018.xlsx
- Kommunikációs Főigazgatóság: Az Eurobarométer 482. sz. gyorsfelmérése: a vállalkozások viszonyulása a korrupcióhoz az Unióban, 2020.
- Kommunikációs Főigazgatóság: Az Eurobarométer 502. sz. tematikus felmérése: korrupció, 2020.
- Nyilvántartások és információs rendszerek központja, e-Business Register honlap.
<https://www.rik.ee/en/e-business-register>
- Nyilvántartások és információs rendszerek központja, e-File (e-akta) honlap.
<https://www.rik.ee/en/international/e-file>
- Riporterek Határok Nélkül (2020), Does crisis at leading daily mean end to investigative journalism in Estonia?
<https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>
- Rules for Good Legislative Practice and Legislative Drafting
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>
- Virtuális országlátogatás Észtországban a 2020. évi jogállamisági jelentés összefüggésében.

II. melléklet: Országlátogatás Észtországban

A Bizottság szolgálatai 2020 júniusában és júliusában virtuális találkozókat tartottak az alábbiakkal:

- A parlament korrupcióellenes különbizottsága
- Bíróságok Igazgatási Tanácsa
- Észtországi Újságírók Egyesülete
- Fogyasztóvédelmi és Technikai Szabályozó Hatóság
- Igazságügyi Minisztérium
- Legfelsőbb Bíróság
- Nemzeti Bűnügyi Rendőrség
- Pénzügyi Hírszerző Egység
- Sajtótanács
- Transparency International Észtország
- Ügyészség

* A Bizottság ezenkívül az alábbi szervezetekkel is találkozott számos horizontális megbeszélés során:

- A sajtó- és médiaszabadság európai központja
- Amnesty International
- Az egész életen át tartó tanulás platformja
- Civil Society Europe
- EuroCommerce
- Európai Civil Fórum
- Európai Egyházak Konferenciája
- Európai Nonprofit Jogi Központ
- Európai Szövetség a Szabadságjogokért
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Nemzetközi Emberi Jogi Föderáció
- Nemzetközi Jogászbizottság
- Nemzetközi Sajtóintézet
- Nyílt Társadalom Igazságügyi Kezdeményezés / Nyílt Társadalom Európai Politikai Intézet
- Riporterek Határok Nélkül
- Transparency International EU